

СТАНОВИЩЕ

От: **доц. д-р Светла Богданова Бонева**
Университет за национално и световно стопанство,
Катедра „Международни икономически отношения и бизнес“,
Факултет „Международна икономика и политика“,
Главен секретар на УНСС по научно-изследователските проекти,
Научна специалност 05.02.10 „Световно стопанство и международни
икономически отношения“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно заповед № 874/19.12.2025 г. на Директора на Института за Икономически Изследвания при БАН – проф. д-р Ирена Зарева-Зафирова за провеждане на защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в професионално направление 3.8 „Икономика“ към област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“ на докторант в ИИИ- БАН с научен ръководител – проф. д-р Татяна Хубенова, както и решение на Научния съвет на Стопанския факултет на ИИИ-БАН, съгласно Протокол № 20/17.12.2025 г.

Автор на дисертационния труд: Симеон Стоилов Стоилов

Тема на дисертационния труд: **„МЕЖДУНАРОДНИЯТ ТРАНСФЕР
НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ И
НЕГОВАТА РОЛЯ В ПРЕХОДА КЪМ
ИНОВАТИВНО И УСТОЙЧИВО
РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА
ИКОНОМИКА“**

1. Данни за докторанта и общо описание на предоставените материали по дисертационния труд

Докторант Симеон Стоилов се обучава в докторската програма по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ в ИИИ-БАН в периода 2020–2025 г. Той притежава квалификация по финанси, счетоводство и одит в Института по

следдипломна квалификация към Университета за национално и световно стопанство (2007–2008 г.). Преди това е придобил бакалавърска и магистърска степен по „Международни икономически отношения“ в Икономически университет – Варна (1992–1998 г.). Бакалавърската му дипломна работа е посветена на лизинга като форма на международно кредитиране, а магистърската – на финансовата дисциплина на многонационалните компании. Средното си образование получава в Английската езикова гимназия в Русе (1987–1992 г.), със специализация по английски език и литература, като активно участва в образователни инициативи и работилници на ЮНЕСКО.

Към момента Симеон Стоилов е висококвалифициран мениджър и бивш дипломат с над 30 години международен професионален опит в областта на стратегическия мениджмънт, иновациите, индустриалното развитие, международната търговия и публичната дипломация. Трудовият му опит обхваща ръководни позиции в частния сектор, държавната администрация и международни структури в Европа и САЩ. От януари 2025 г. той е Chief Executive Officer на Hoting Innovations AB (Швеция) – високотехнологична компания, разработваща иновативната SinterCell технология за устойчиви решения в областта на опаковките и заместването на пластмасата с целулозни влакна. Преди това (2021–2025) е ръководил отдела за Управление на качеството и доставките в същата компания, с отговорности за внедряването на индустриални стандарти в производства с висока добавена стойност. Паралелно с това, от 2017 г. до момента, Симеон Стоилов е Управляващ директор на SILO Ltd. (София) и SILO Global LLC (Чикаго) – компании, насърчаващи трансатлантическото сътрудничество в областта на трансфера на технологии, пазарното позициониране и изграждането на стратегически бизнес партньорства в индустриални и иновационни сектори.

В периода 2011–2016 г. той заема поста Генерален консул на Република България в Чикаго и активно подпомага икономическата дипломация и връзките с бизнес общността. Преди това Симеон Стоилов е заемал управленски позиции в корпоративния сектор – маркетингов директор в Eurohold Bulgaria, генерален мениджър на Ita Leasing, член на бордовете на BULVARIA Holding и Auto Italia. Ранните му професионални години са свързани с търговски преговори и управление на продажбени екипи. Като цяло, професионалният опит на Симеон Стоилов се отличава с международен управленски опит, експертиза в иновациите и доказани лидерски умения в публична и частна среда.

Материалите, предоставени ми за изготвяне на становище по дисертацията, включват следните документи: дисертация, автореферат, списък на публикациите, свързани с дисертацията, справка за основните приноси на дисертацията, автобиография на докторанта и пълните текстове на публикациите по темата на дисертацията.

Дисертацията е структурирана в увод, основна част от три глави, и библиография. Общият обем на дисертацията обхващат 234 страници, т.ч. въведение, три глави, заключение, библиография, списъци на използваните съкращения, на таблиците и фигурите и статистически източници. В изложението

са представени 15 таблици, 3 графики и 2 фигури. Библиографията съдържа 307 източника (книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади, проучвания и достъпни в интернет източници), от които 54 на български автори, 98 институционални документа, 34 на анализаторски организации и мозъчни тръстове, 122 на чуждоезични автори. Отделно са използвани 12 статистически източника. По темата на дисертационния труд са направени 5 публикации.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е изграден върху удачно подбрана теоретична рамка, която съчетава класически, неокласически и съвременни интердисциплинарни подходи към иновациите, икономическия растеж и международния трансфер на технологии. Изследването стъпва върху:

- Шумпетеровата теория за иновациите и „творческото разрушение“, в която технологичният напредък се разглежда като вътрешен двигател на икономическата трансформация;
- Ендогенните теории за растежа (Romer, Aghion & Howitt), които акцентират върху ролята на знанието, НИРД и човешкия капитал;
- Еволюционната икономика (Nelson & Winter), разглеждаща иновациите като процес на учене, адаптация и институционална еволюция;
- Теорията за абсорбиционния капацитет (Cohen & Levinthal), използвана като ключова концепция за оценка на способността на националната икономика да усвоява и надгражда външни технологии;
- Системния подход и теорията за националните иновационни системи (Freeman, Lundvall, Nelson) и модела „тройна спирала“ (наука–бизнес–държава);
- Теориите за глобалните вериги за създаване на стойност, технологичния суверенитет и техно-национализма, които поставят международния трансфер на технологии в контекста на съвременните геополитически и икономически трансформации;
- Концепциите за устойчиво развитие, заложи в Целите за устойчиво развитие на ООН и политиките на ЕС (Европейски зелен пакт).

Върху тази теоретична основа е разработена оригиналната концепция за мултиплициращото („ripple“) въздействие на международния трансфер на иновации и технологии.

Методологията на изследването стъпва върху мултидисциплинарен, стратегически ориентиран качествен подход, съобразен със сложния характер на международния трансфер на иновации и технологии. Основните използвани методи включват:

- Ситуационен анализ за оценка на състоянието на иновационната и технологичната среда в България;

- Сравнителен анализ: съпоставка с държави от ЕС и водещи иновационни икономики (Южна Корея, Япония, САЩ) с цел извличане на приложими добри практики;
- Институционален и регулаторен анализ за изследване на политиките, стратегиите и нормативната рамка, влияещи върху МТИТ;
- Анализ на примерни казуси и исторически паралели, вкл. индустриални стратегии и модели на трансфер на технологии;
- Концептуално моделиране, довело до разработването на аналитичната рамка Ripple Effect Model (REM) за оценка на икономическите, институционалните, социалните и екологичните ефекти от МТИТ;
- Синтез и стратегическо планиране, материализирани в изготвянето на национална пътна карта за стратегическо управление на МТИТ за периода 2025–2040 г.

Методологията не включва количествено иконометрично моделиране поради липсата на стандартизирани и съпоставими индикатори за измерване на пълния ефект от МТИТ и е ориентирана към анализ на приложни стратегически решения.

Дисертационният труд има добре формулирани цел, обект и предмет, а поставените изследователски задачи ясно кореспондират с постигането на основната цел на разработката и доказването на изследователската теза.

Използваната литература в изследването е адекватно подбрана и обхваща множество теоретични и приложни научни изследвания на водещи международни автори. В този смисъл следва да се подчертае добрата осведоменост на докторанта по проблематиката на дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси на дисертационния труд и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд постига интересни **научни и приложни резултати**, които могат да бъдат обобщени в следните направления:

- Представена е интерпретация на международния трансфер на иновации и технологии като управляем стратегически процес, а не като изолиран икономически акт. Въведен е оригиналният Ripple Effect Model (REM), който надгражда традиционните оценки чрез включване на вторични, косвени и дългосрочни ефекти.
- Извършен е задълбочен анализ на иновационната екосистема на България, който идентифицира ключови структурни дефицити: ниски разходи за НИРД, слаб институционален капацитет, ограничена връзка между наука и бизнес и недостатъчна управленска експертиза при трансфера на технологии.
- България е позиционирана като „начинаещ иноватор“ в ЕС, с ясно очертани рискове от трайно закрепване в нископроизводителни сегменти на глобалните вериги за стойност при липса на активна стратегия за МТИТ.

- Разработена е национална пътна карта за МТИТ (2025–2040), включваща фазов подход (подготовка, пилотиране, мащабиране), секторни приоритети и механизми за институционална координация и мониторинг.
- Формулирани са конкретни насоки за публична политика, насочени към повишаване на абсорбционния капацитет, изграждане на ефективни публично-частни партньорства и интеграция на България в европейските и глобалните иновационни вериги.

Дисертационният труд представлява цялостно и оригинално изследване на международния трансфер на иновации и технологии като стратегически инструмент за устойчиво икономическо развитие. Чрез съчетаване на теория, аналитична рамка и приложни решения, трудът има както научна стойност, така и висок потенциал за практическо приложение в публичната политика и стратегическото планиране.

Резултатите от докторската дисертация и публикациите на докторанта включват научни и приложни постижения: анализи, оценки, емпирични резултати и практически съображения по темата и приносите. Те отговарят на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ (Ph.D.).

Резултатите от изследването са ясно и прецизно формулирани и могат да бъдат използвани от други изследователи, експерти, консултанти и анализатори. Основните приноси формулирани дисертацията са осем, които приемам изцяло, но смятам, че могат да бъдат преформулирани и представени по-сбито и стегнато.

1. Разработен е цялостен теоретико-концептуален модел като системна икономическа функция, който интерпретира трансфера като двупосочен процес на адаптация и иновационно надграждане с институционални, технологични и човешки измерения. Обоснована е концепцията за мултиплициращ (ripple) ефект на МТИТ, разкриваща разширяващото се въздействие на трансфера върху икономическата сложност, институционалната среда и устойчивото развитие.

2. Извършен е сравнителен анализ на международни и национални модели на МТИТ, който установява ключови зависимости между институционалната координация, човешкия капитал, иновационната инфраструктура и ефективността на трансфера. Идентифицирани са структурни ограничения и неизползвани възможности в българската икономика, свързани с институционалната архитектура, регионалните иновационни екосистеми и участието в европейските технологични мрежи.

3. Разработена е концептуална рамка за стратегическо управление на МТИТ в България, обединяваща модел за оценка на мултиплициращото въздействие (REM), институционална координация и стратегическа пътна карта за прилагане. Предложен е управленски инструментариум за стратегическо и оперативно управление на МТИТ, включващ механизми за изграждане на капацитет, селекция, адаптация и защита на технологиите. Формулиран е модел за трансформация на България към активен износител на иновативни решения, с дългосрочен ефект върху конкурентоспособността и икономическия растеж.

Дисертационният труд се отличава с овладяна от докторанта съвременна система от знания не само в областта на теорията, но и по отношение на управленската практика.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил четири самостоятелни публикации по темата на дисертационния труд и една колективна публикация. Трудовете представляват интересни публикации, които отразяват тематиката на изследването и в

количествено отношение удовлетворяват изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

5. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания и автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отговаря на количествените, структурните и качествените изисквания към обема и съдържанието на авторефератите. Той дава точна и пълна представа за съдържанието, структурата и основните изводи на дисертационния труд. Справката с приносите отразява реално резултатите от дисертацията.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки по структурата, съдържанието, стилът и графичното оформление на разработката. Същите са на отлично ниво. Най-съществената ми препоръка е този труд е да бъде публикуван на английски език, за да могат повече читатели да се запознаят с него.

7. Заключение

Дисертационният труд на **СИМЕОН СТОИЛОВ** на тема **„МЕЖДУНАРОДНИЯТ ТРАНСФЕР НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ И НЕГОВАТА РОЛЯ В ПРЕХОДА КЪМ ИНОВАТИВНО И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА“** е оригинално и актуално научно изследване, което отговаря на основните изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторът има добър език и стил, анализирал е значителен обем научна литература, обосновал е добре своите позиции, заключения и препоръки.

Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен “доктор” на СИМЕОН СТОИЛОВ СТОИЛОВ.

03.02.2026 г./ Гр. София

Подпис: *С. Бонева*